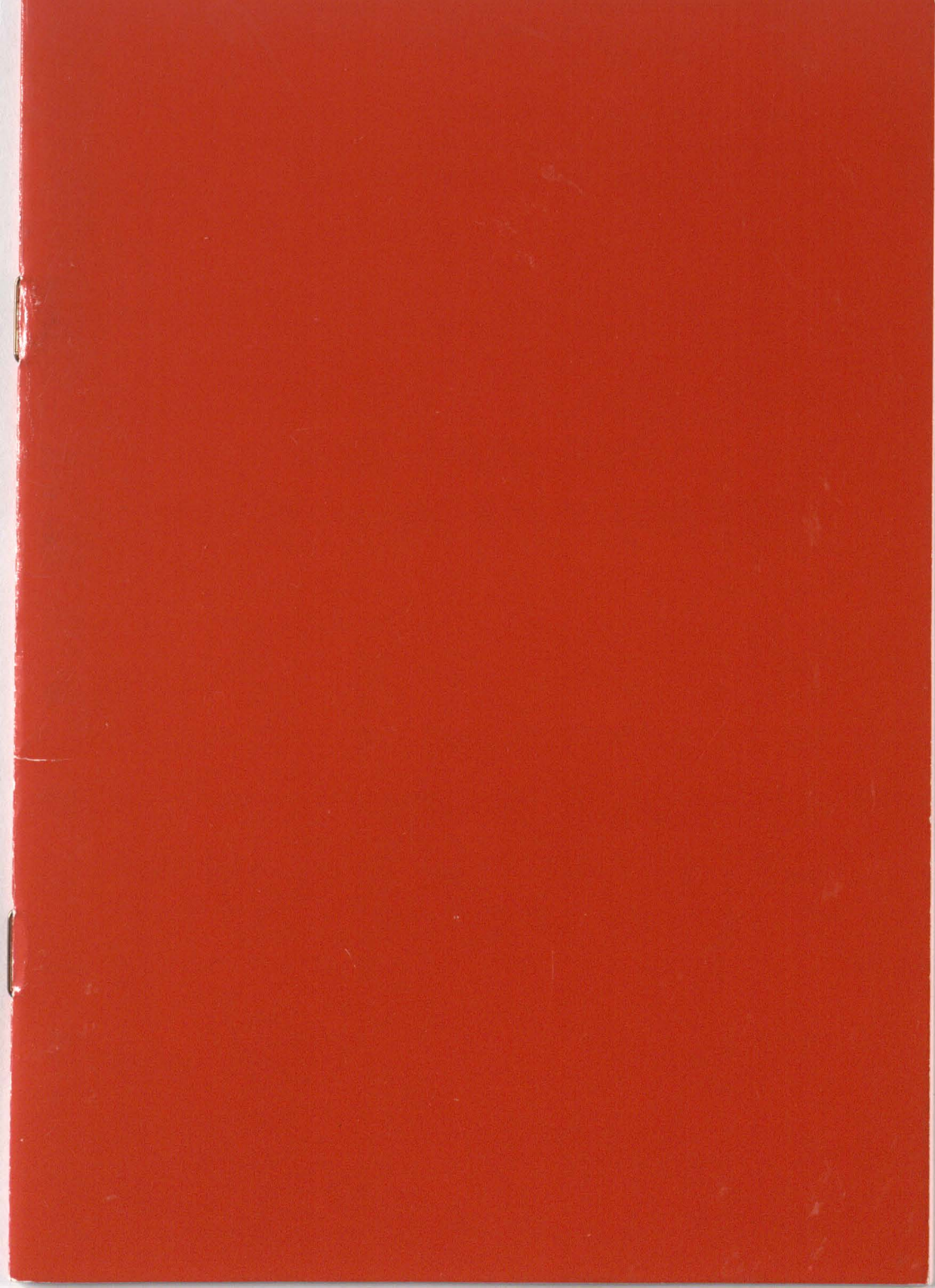

Zarząd Regionu NSZZ "Solidarność" w Jeleniej Górze
Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Jeleniej Górze
Burmistrz i Zarząd Miasta Karpacza

"SOLIDARNOŚĆ " w afiszu i plakacie 1980-1981

Jelenia Góra
Wrzesień 1993

Komisarz wystawy - Romuald M. Luczyński
Opracowanie katalogu - Romuald M. Luczyński
Przygotowanie do druku - Kamila Wilk

Wykorzystano plakaty ze zbiorów Pana Jana Hałuszki.
Organizatorzy serdecznie dziękują za udostępnienie
materiałów na wystawę.

PLAKAT - artystyczny gatunek grafiki użytkowej spełniający funkcje informacji, reklamy, propagandy lub agitacji politycznej.

(Słownik języka polskiego. Warszawa 1992, t.2, s.682.)

AFISZ - ogłoszenie, zwykle drukowane, umieszczane w miejscach widocznych, powiadamiające o imprezie publicznej lub mające charakter reklamowy.

(Słownik języka polskiego. Warszawa 1992, t.1, s.14.)

Minęło trzynaście lat od powstania "Solidarności". Weszliśmy w czternasty, na pewno trudny okres działalności Związku. Czy jednak dobrze pamiętamy jakie były początki? Jakie nadzieje i obawy? A jak wyglądały wtedy, trzynaście i czternaście lat temu, nasze miasta? Karmieni przez wiele lat oficjalną propagandą, przyzwyczajeni do tych samych treści w propagandzie wizualnej, towarzyszącej nam na ulicach, znaleźliśmy się nagle w innym świecie. Na murach i słupach ogłoszeniowych, w tramwajach, autobusach, w witrynach sklepów, pojawiła się nagle olbrzymia ilość plakatów i afiszów, związanych z rodzącą się w bólach Wolnością.

Artystyczny poziom był bardzo różny, ale wtedy było to przecież zupełnie nieistotne. Celem tych plakatów było bowiem informowanie społeczeństwa o bieżących wydarzeniach, przypomnianie władzy o jej obowiązkach, wzywanie do strajków i akcji protestacyjnych. Owcześniejszy plakat polityczny, bo takim on przecież był, projektowany i drukowany pośpiesznie, musiał zdążyć na czas z informacją ; wszystko zmieniał się jak w kalejdoskopie. Był więc ten plakat walczący, bo i tak przecież można go nazwać, niezmiernie potrzebny w obiegu informacji.

Podstawowym symbolem używanym w plakatach z lat 1980-1981 był znak "Solidarności". Warto w tym miejscu przypomnieć, że jego autorem jest absolwent Gdańskiej PWSSP - Jerzy Janiszewski. Znak powstał między drugą a trzecią turą rozmów sierpniowych w 1980 roku i stał się chyba najpopularniejszym polskim symbolem graficznym. Andrzej Kaczyński stwierdził, że "Jerzemu Janiszewskiemu zdarzyło się coś, co jest dla artysty największym

wyrazem uznania : to co autorskie - stało się powszechne, osobiste - urosło do narodowego"¹.

Liternictwo J. Janiszewskiego, potocznie nazywane "solidarycą", stało się popularnym krojem pisma w twórczości związanej z Solidarnością.

Na wystawie prezentowanych jest 39 plakatów i afiszy z lat 1980-1981. Wykonane zostały zarówno przez twórców profesjonalnych, jak i amatorów. Wiele z nich nie jest sygnowanych, czemu trudno się dziwić, jeśli weźmiemy pod uwagę gorący i trudny okres, w jakim powstawały. Zatem większość to prace anonimowe.

Jaka tematyka dominowała? Otóż bardzo różna. Przypominano w plakatach o rocznicy powstania "Solidarności, rocznicy powstania warszawskiego, informowano o istnieniu Wydawnictwa im. 3 Maja w Warszawie, żądano wprowadzenia na ekrany filmu "Robotnicy '80" i "Człowieka z żelaza"², ale bez cięć. Znajdujemy także informację, na plakacie bydgoskim, że "Solidarność czeka na ukaranie winnych z 19 marca w WRN w Bydgoszczy"³. Region Łódzki wydał dramatyczny w swej wymowie plakat, przedstawiający wyciągnięte dłonie i krótki, krzyczący napis u dołu : "CHLEBA!".

Afisz, na pewno bardziej niż plakaty, przypomina ją tamten gorący okres. Wykonywane pośpiesznie, najczęściej niewprawną ręką, przekazują nam najważniejsze dla tamtych czasów treści. Krzyczą więc z nich litery nawołujące do uwolnienia więźniów politycznych, zawiadamiają o organizowaniu "ogólnopolskiego strajku ostrzegawczego" 27. marca 1981⁴, żądają rejestracji NSZZ "Solidarność" bez żadnych zmian w statucie⁵, informują o tym, że "Solidarność Wiejska szansą wyżywienia Narodu".

Jakże wiele treści aktualnych jest i dziś...

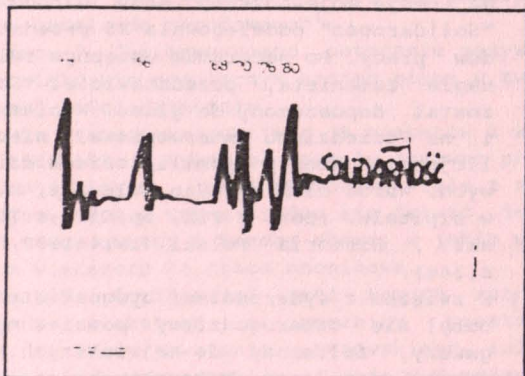
Polecam szczególnie plakat o krótkiej, sugestywnej treści: "SOLIDARNOSC TY DECYDUJESZ"

Romuald M. Łuczyński

1) "Sztuka", 1981, nr 3, s. 61.

2) Premiera "Robotników '80" odbyła się 30. stycznia 1981 r., "Człowieka z żelaza" 27 lipca 1981 r. (por. M. Fik, Kultura polska po Jałcie. Kronika lat 1944-1981. Londyn 1989, s.697,733).

- 3) Na sesję Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy "Solidarność" oddelegowała 25 przedstawicieli zakładów pracy. Po referacie wstępnym sala obrad została nagle zamknięta, przedstawiciel "Solidarności" nie został dopuszczony do głosu. W ciemnych korytarzach i na dziedzińcu interweniowali nieumundurowani milicjanci, którzy pobili trzech działaczy związkowych. Wśród nich był Jan Rulewski, który znalazł się w szpitalu. (por. M.Fik, op.cit.,s.703 ; W. Roszkowski , Historia Polski 1914-1990. Warszawa 1991, s.368).
- 4) W związku z wydarzeniami bydgoskimi 27.marca 1981 r. odbył się czterogodzinny powszechny strajk ostrzegawczy, zaliczany do największych w dziejach ruchu robotniczego.(por. W.Roszkowski, op.cit.,s.368).
- 5) 24.października Sąd Wojewódzki w Warszawie zarejestrował NSZZ "Solidarność", ale do statutu wprowadził samowolnie poprawki. Zmieniono zasady dotyczące prawa do strajku i dodano artykuły, mówiące o uznaniu przez Związek przewodniej roli partii i respektowaniu międzynarodowych sojuszy Polski. (W. Roszkowski, op.cit.,s.364).

Bielecki
1980
Region Mazowsze

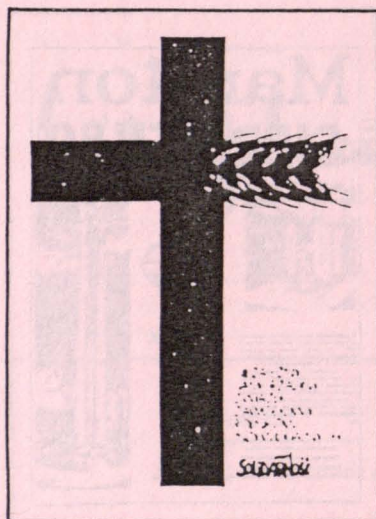
J. Fabich
1981
NSZZ Solidarność Region Słupsk

Henryk Fajlhauer
1981
(u dołu z lewej tekst o wpłatach na konto
Społecznego Komitetu Budowy Pomników
Ofiar Grudnia 1970 i zgłoszeniach do
udziału w maratonie)

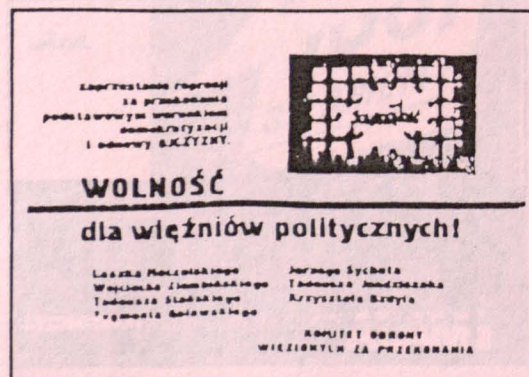

1981

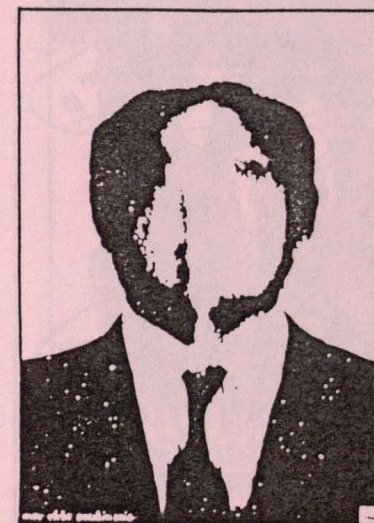

Eugeniusz Get-Stankiewicz
1981

(u dołu z prawej tekst : Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych "Solidarność")

1980?

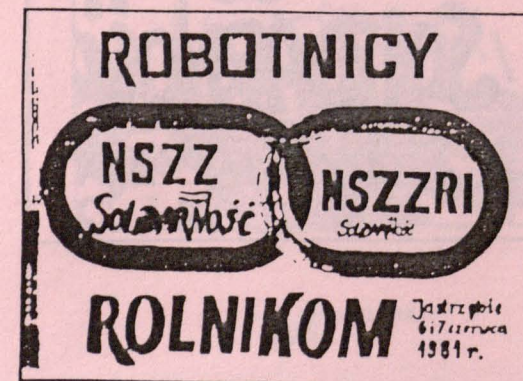
Wiesław Goluch

NSZZ Solidarność Zarząd Regionu Dolny Śląsk

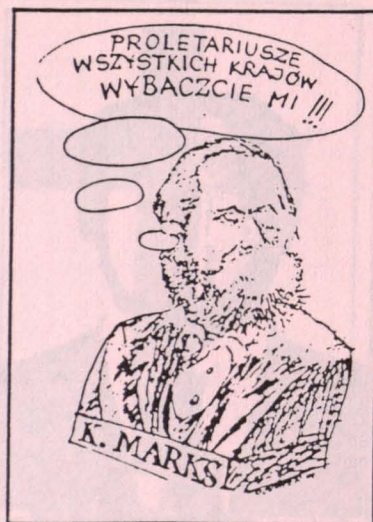
NSZZ Solidarność RKK Prac. Poligrafii we Wrocławiu

NSZZ Solidarność KZ PZ Graf RSW "Prasa - Książka - Ruch" we Wrocławiu

(u dołu z lewej tekst : Prosty efekt potakiwania)

1981

D. Gomper
1981

1980

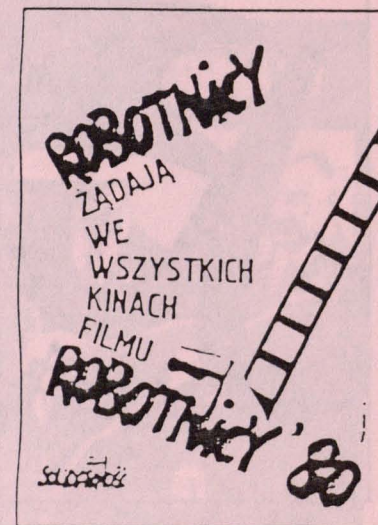
Kurkowski

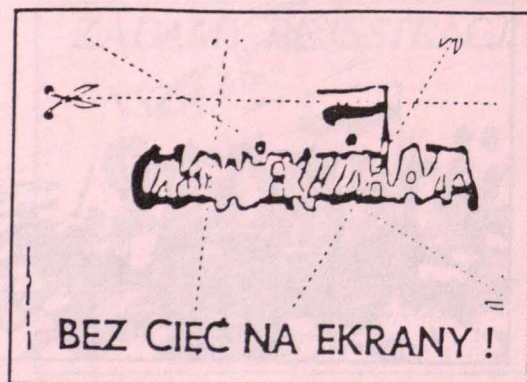
J. Kowalski
1981

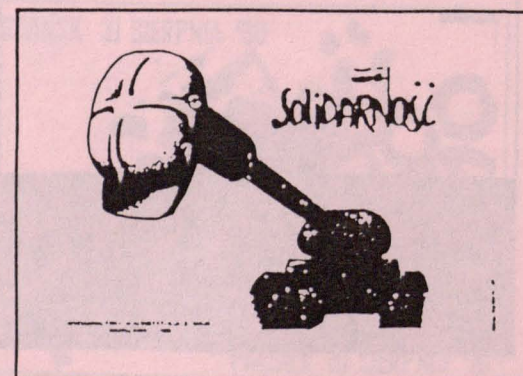
B. Nowak
1981

M. Wieckowski
1980

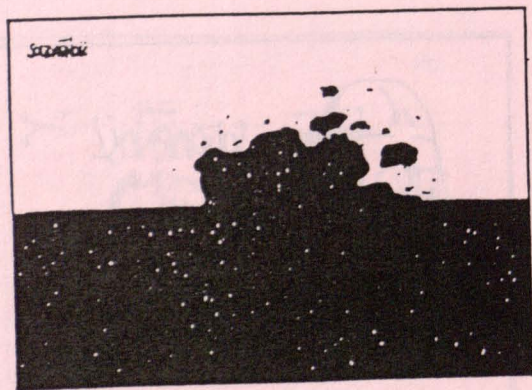
Pamper
1981
NSZZ Solidarność Poznań

Maciej Pietrzyk
1981
(u dołu z lewej tekst : Wydawnictwo im.
Konstytucji 3-Maja Warszawa 1981)

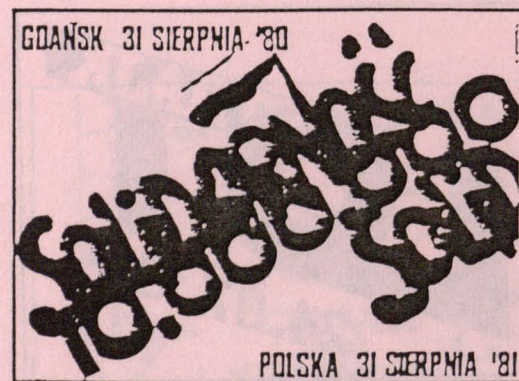
M. Więckowski
1981

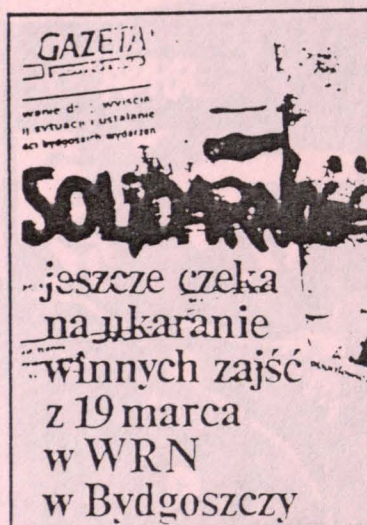
Paweł Udorowiecki
1981
(u dołu, od lewej, tekst : Poznań czer-
wiec 1956)

1981
Region Śląska Opolskiego

M. Więckowski
1981

1981
MKZ NSZZ Solidarność Bydgoszcz

1981
NSZZ Solidarność Ziemi Łódzkiej

1981

1981

NSZZ Solidarność Ziemi Łódzkiej

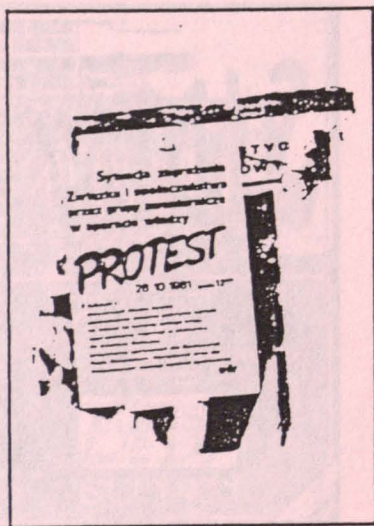
1980?

1981
NSZZ Solidarność Małopolska

1981

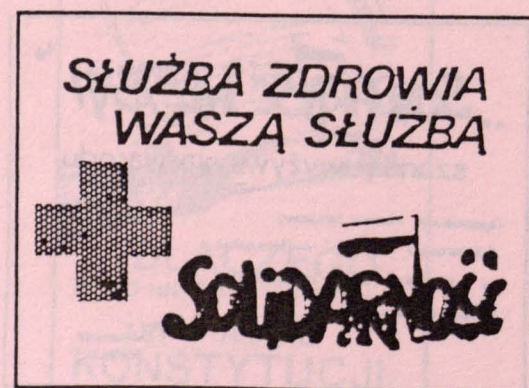
1981

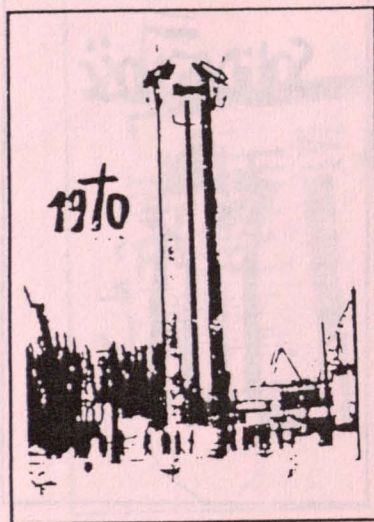

1981

1981

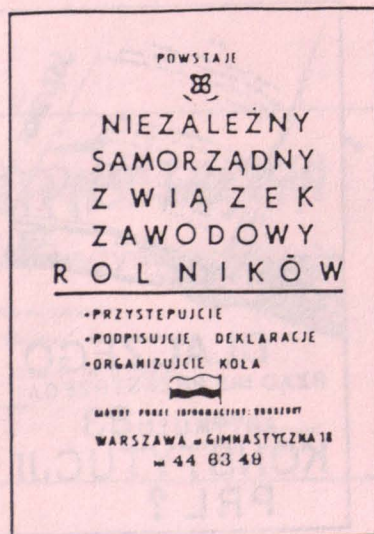
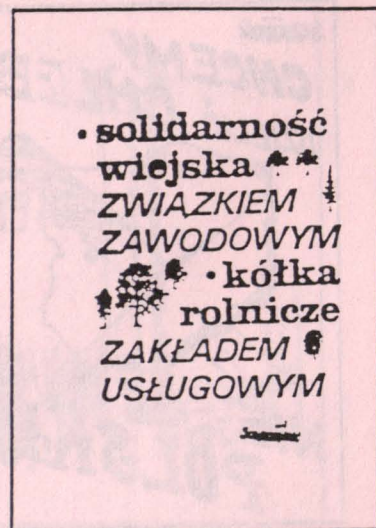
„SOLIDARNOSC WIEJSKA”
 szansą wyżywienia Narodu

Organopolski Komitet Strajkowy
 „Solidarności Wiejskiej” w Rzeszowie
 od 2.01.1981 r. rozpoczyna na przykładach
 Kierunki: Przekierowanie

REZERWA Solidarnosc
 Wsiopka

1981

10 XVI-10
GAT

V25V 000060

Jbc 43345

